

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки
Центр післядипломної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ЦПО

Козел Н.Б.

_____
(підпис, прізвище, ініціали)

« ____ » _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА КУРСУ
СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА
Course of the modern Ukrainian literary language

Харків – 2021

Робоча програма курсу «Сучасна українська літературна мова»

Розробники:

старший викладач кафедри українознавства

А. В. Сергієва

доцент, канд. філол. наук

В. Л. Циганенко

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри українознавства
Протокол № 1 від «31» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

_____

(підпис)

В.Л. Циганенко

(ініціали, прізвище)

1. ОПИС КУРСУ

Найменування показників	Характеристика курсу
Кількість кредитів – 3	Лекції
Модулів – 1	–
Змістових модулів – 3	Практичні заняття
	32 год.
Загальна кількість годин – 90	Самостійна робота
	56 год.
	Вид контролю:
	Усний залік 2 год.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета курсу – є вивчення системи стилістичних засобів сучасної української мови, визначення їх особливостей та функцій; формування навичок правильно добирати необхідні мовні засоби залежно від жанру та призначення тексту.

Завданнями курсу є вивчення фонетичної системи мови, опанування розмовної лексики; вивчення основних граматичних особливостей мови; знайомство з основними синтаксичними принципами.

У результаті вивчення курсу слухачі повинні **знати**:

- Основні принципи української орфоепії;
- Основні правила граматики та правопису;
- Правила граматичної побудови речень;
- Форми та жанри української літературної мови.

Вміти:

- Вживати правильні граматичні форми слів залежно від ситуації спілкування;
- Вільно володіти засобами літературної мови;
- Стилістично правильно оформлювати літературні тексти

Володіти (перелік сформованих компетенцій):

україномовною *комунікативною компетенцією*, що визначається як системне інтегративне утворення та містить компетенції різних рівнів:

1) компетенції лінгвістичного рівня:

• *мовна* – володіння засобами мови, тобто одиницями та категоріями всіх її рівнів, стилістичними засобами, законами їх використання тощо;

• *мовленнєва* – володіння понятійною й операційною основою мовленнєвої діяльності, а отже, сукупністю дій, що становлять систему мовленнєвих умінь сприймати, відтворювати та створювати письмові висловлювання наукового стилю різних типів і жанрів;

2) компетенції прагматичного рівня:

• *дослідницька* – навички самостійної роботи з літературними текстами, різними джерелами інформації, зокрема електронними; здатність літературно переробляти тексти;

• *самоорганізаційна* – вміння самостійно перетворювати та доповнювати свої знання, аналізувати й виправляти власні тексти;

• *творча* – навички створення оригінальних текстів.

2. ПРОГРАМА КУРСУ

«Сучасна українська літературна мова»
«The modern Ukrainian literary language»

Змістовий модуль 1

Орфографічні правила української мови
Orthography rules of the Ukrainian language

1. Зміст, мета, завдання курсу. Літературна мова. Роль, значення та функції мови у суспільному житті. Слово і його значення. Вживання м'якого знака та апострофа.
2. Ненаголошені голосні. Правопис **-о** та **-а**. Правопис **-е, -ї, -і**. Правопис **і** та **ї** в іншомовних словах.
3. Подвоєння і подовження приголосних. Подвоєння букв в іншомовних словах. Чергування голосних. Чергування **-о, -е, -і**. Чергування **-е, -и**.
4. Спрощення груп приголосних. Позначення на письмі змін приголосних за збігу їх.
5. Написання складних слів (загальні правила). Правопис слів іншомовного походження.
6. Правопис **не, ні** з різними частинами мови. Уживання великої літери.

Змістовий модуль 2

Морфологія. Особливості вживання різних частин мови
Morphology. Rules of different parts of speech usage

1. Лінгвістичні терміни. Морфологія. Частини мови. Іменник. Поділ іменників на відміни. Поділ іменників на групи. Правопис складних іменників. Творення іменників. Рід, число, відмінки іменників.
2. Прикметник. Розряди прикметників. Поділ прикметників на групи. Відмінкові закінчення прикметників. Прикметникові суфікси. Правопис складних прикметників.
3. Числівник. Види числівників за значенням і граматичними ознаками, за будовою. Відмінювання числівників. Правопис складних та складених числівників.
4. Займенник. Розряди займенників. Відмінювання займенників.
5. Дієслово. Перехідність (неперехідність) дієслів. Види дієслів. Способи дієслів. Часи дієслів. Дієвідміни дієслів. I та II дієвідміни. Неозначена форма дієслова.

6. Минулий час. Умовний спосіб. Теперішній час. Майбутній час: простий, складний і складений. Наказовий спосіб. Дієприслівник. Дієприслівниковий зворот.

7. Службові частини мови. Прийменники і сполучники. Частки і вигуки.

Змістовий модуль 3

Синтаксичні особливості української літературної мови Syntax peculiarities of modern Ukrainian literary language

1. Синтаксис та пунктуація. Просте речення. Розділові знаки в простому реченні. Тире між підметом і присудком та на місці пропущеного члена речення.

2. Ускладнене речення та розділові знаки в ньому (однорідні члени речення; вставні слова, словосполучення, речення; звертання; відокремлені члени речення).

3. Складне речення. Пунктуація складносурядного речення та складнопідрядного. Розділові знаки в безсполучниковому реченні. Речення з чужим мовленням.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лк	пз	сп	Сем. контр
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1.					
Орфографічні правила української мови					
1. Зміст, мета, завдання курсу. Літературна мова. Роль, значення та функції мови у суспільному житті. Слово і його значення. Вживання м'якого знака та апострофа.	6		2	4	
2. Ненаголошені голосні. Правопис -о та -а. Правопис -е, -ї, -і. Правопис і та ї в іншомовних словах.	6		2	4	
3. Подвоєння і подовження приголосних. Подвоєння букв в іншомовних словах. Чергування голосних. Чергування -о,- е,- і. Чергування -е,-и.	6		2	4	
4. Спрощення груп приголосних. Позначення на письмі змін приголосних за збігу їх.	6		2	4	
5. Написання складних слів (загальні правила). Правопис слів іншомовного походження.	6		2	4	
6. Правопис не, ні з різними частинами мови. Уживання великої літери.	6		2	4	
Разом за змістовим модулем 1	36		12	24	
Змістовий модуль 2.					
Морфологія. Особливості вживання різних частин мови					

1. Морфологія. Частини мови. Іменник. Поділ іменників на відміни. Поділ іменників на групи. Правопис складних іменників. Творення іменників. Рід, число, відмінки іменників.	5		2	3	
2. Прикметник. Розряди прикметників. Поділ прикметників на групи. Відмінкові закінчення прикметників. Прикметникові суфікси. Правопис складних прикметників.	5		2	3	
3. Числівник. Види числівників за значенням і граматичними ознаками, за будовою. Відмінювання числівників. Правопис складних та складених числівників.	5		2	3	
4. Займенник. Розряди займенників. Відмінювання займенників. Правопис займенників.	5		2	3	
5. Дієслово. Перехідність (неперехідність) дієслів. Види дієслів. Способи дієслів. Часи дієслів. Дієвідміни дієслів. I та II дієвідміни. Неозначена форма дієслова.	5		2	3	
6. Минулий час. Умовний спосіб. Теперішній час. Майбутній час: простий, складний і складений. Наказовий спосіб. Дієприслівник. Дієприслівниковий зворот.	4		2	2	
7. Службові частини мови. Прийменники і сполучники.	5		2	3	

Частки і вивуки					
Разом за змістовим модулем 2	34		14	20	

Змістовий модуль 3.					
Синтаксичні особливості української літературної мови					
1. Синтаксис та пунктуація. Просте речення. Розділові знаки в простому реченні. Тире між підметом і присудком та на місці пропущеного члена речення.	6		2	4	
2. Ускладнене речення та розділові знаки в ньому (однорідні члени речення; вставні слова, словосполучення, речення; звертання; відокремлені члени речення).	6		2	4	
3. Складне речення. Пунктуація складносурядного речення та складнопідрядного. Розділові знаки в безсполучниковому реченні. Речення з чужим мовленням.	6		2	4	
Разом за змістовим модулем 3	18		6	12	
Залік	2				2
Разом годин	90		32	56	2

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Вивчення орфографічних, пунктуаційних правил	24
2	Підготовка домашніх завдань	16
3	Підготовка усних тем	16
	Загальна кількість	56

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Практичний заняття, наочний, словесний (бесіда, дискусія, співбесіда тощо), робота з навчально-методичною літературою, відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні).

За призначенням виділяють такі методи: набуття знань, формування умінь і навичок, застосування знань, творча діяльність, закріплення знань, перевірка знань, умінь і навичок.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЗА КУРСОМ

Основними методами оцінювання поточної успішності слухачів є відвідування занять, активна участь у практичних заняттях.

Форма контролю – залік.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

11.1 Базова література

1. Головащук С. Українське літературне слововживання. – К., 2002.
2. Дудик П. С. Стилїстика української мови: навч. посібник. К.: ВЦ «Академія», 2005. – 365 с.
3. Кузьміна Л.В. Українська мова за професійним спрямуванням / Л.В. Кузьміна, В.М. Явтушенко. – Х.: ХНУРЕ, 2012. – 258 с.
4. Ломакович С.В., Терещенко В.Н. Самоучитель украинского языка. – Севастополь: Библекс, 2005. – 256 с.

11.2 Додаткова література

1. Антисуржик: Вчимося говорити ввічливо і правильно / За заг. ред. О. Сербенської. - Львів: Світ, 1994.
2. Антоненко-Давидович Б.Д. Як ми говоримо. – К.: Вид. дім “КМ Academia”, 1994. – 254 с.
3. Білоусенко П.І., Арешников Ю.О., Віляр Г.М. та ін. Учїться висловлюватися. – К., 1990.
4. Культура української мови: Довідник / За ред. В.М. Русанівського. - К., 1990.
5. Складні випадки наголошення / С.І. Головащук. – К., 1995.
6. Словник епітетів української мови. – К., 1998.
7. Словник іншомовних слів / Уклад. Л.О.Пустовіт. – К., 2000.
8. Словник російсько-українських міжмовних омонїмів. – К., 1997.
9. Словник труднощів української мови / За ред. С.Я. Ярмоленко. – К., 1989.
10. Сучасна українська мова: Довідник. – К., 1996.

11.3 Посилання та електронні джерела

1. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/>
2. Лїнгвістичний портал [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.mova.info/>
3. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>

4. Національна Академія Наук України Інститут філософії ім. Г. Сковороди [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.filosof.com.ua/>.
5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Одеська національна бібліотека ім. М. Горького [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.ognb.odessa.ua/>
7. Портал української мови [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.pravila-uk-mova.at.ua/>
8. Російсько-український словник сталих виразів [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.stalivyrazy.org.ua>
9. Словники он-лайн [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.rozum.org.ua/>
10. Українська мова [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.ukrajinskamova.org.ua/>
11. Український мовно-інформаційний фонд НАН України [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.ulif.org.ua/>